

Na kraju još jedna primjedba. Enciklopedije završavaju bibliografijom. Upravo njome se moglo pokriti to što osnovni tekst zbog mnogih razloga nije mogao dati. Pa ako se već i uzeo princip da se označi samo monografija, ne možemo biti zadovoljni jer su u SSSR-u o jugoslavenskim internacionalistima objavljene osim spomenute još tri monografije, a nijedan rad jugoslavenskih autora nije ušao u bibliografski spisak.

Što se tiče političkih organizacija jugoslavenskih internacionalista u enciklopediji se spominju Jugoslavenske komunističke grupe RKP(b), ali se ne spominju Jugoslavenski sovjeti radničkih, seljačkih i vojničkih deputata (poslanika) koji su bili razgranati po cijelom teritoriju Rusije i Ukrajine gdje su bili stacionirani ratni zarobljenici, a cilj im je bio, među ostalim, voditi brigu o evakuaciji ratnih zarobljenika.

Ovim kratkim osvrtom željeli smo obratiti pažnju našim povijesničarima na jedno i za našu povijest korisno izdanje.

Ivan Očak

ARHIVSKI VJESNIK,

God. 30/1987. sv. 31 Zagreb, 1988

Novi broj »Arhivskog vjesnika« sadrži četiri priloga u rubrici Rasprave i članci, pet priloga Građe, zatim Recenzije i prikaze i Vijesti i, na kraju, In memoriam Fredi Hauptmannu.

Vjekoslav Majcen, Tito i filmska baština, 7—14. Prvo govori o ratnoj filmskoj građi. Od listopada 1943. postoji partizanska filmska ekipa. Prvi materijali koje je ona snimila, uništeni su, a propao je i velik dio filmova koje su snimili članovi savezničkih misija. Prve poznate filmske snimke druga Tita učinili su britanski i američki snimatelji u Drvaru 1944. U pronalaženju, sistematiziranju i prezentiranju ratne filmske građe najviše je učinila JRT. Zatim Majcen govori o filmskim zapisima o Titu u *Filmskim novostima* i *Pregledu* (mjesečni žurnal Jadran filma između 1946—50). »Redovnim praćenjem svih važnijih zbivanja u zemlji, Filmske novosti su snimile zasigurno najbogatiji fond filmske građe o životu i radu druga Tita.« (9) Zatim Majcen govori o dokumentarnim i kratkometražnim filmovima posvećenim Titu — snimljena su 174 takva filma u razdoblju 1946—1980. Četvrtu grupu filmske građe o Titu čine igrani filmovi, tj. pokušaji predstavljanja Titova lika u igranim filmovima. Manje je poznato da je prvi takav pokušaj bio već 1946. u neuspjeloj sovjetsko-jugoslavenskoj koprodukciji »U planinama Jugoslavije«, gdje je Tita glumio sovjetski glumac I. Bersenjev.

Josipa Paver i *Petar Strčić* u članku »Značaj osnivanja KPH/SKH i njezina građa (15—27) prvo govore koji je značaj osnivanja KPH i Titova uloga u tome. Arhivskih dokumenata o povijesti KPH do rata malo je — dok je najznačajnija dokumentacija KPJ sačuvana u arhivu Kominterne, »dokumentacija CK KPH te ostalih organa i organizacija KPH iz doratnog razdoblja

nije sačuvana« (19). Često je jedini izvor za proučavanje prijeratne povijesti KPH ilegalna partijska štampa (»Proleter«, »Srp i čekać«) i ilegalne brošure, koje su uvezivane u korice legalnih knjiga i brošura. Autori navode nekoliko takvih primjera. Značajni su i oni dokumenti koje je bila zaplijenila policija, kao i podaci koje su državne vlasti prikupljali o komunistima i njihovoj dje-latnosti. »Kad se govori o raznim oblicima partijskog rada i djelovanja uoči Osnivačkog kongresa KPH i o dokumentaciji koja ih ilustrira, ne može se zaobići kulturna problematika, osobito socijalna literatura, koja je karakteristična za ljevičarsku struju do sredine 30-ih godina.« (23)

Članak *Marijana Maticke* »Organi za provođenje agrarne reforme i kolonizacije u Jugoslaviji (1945—1948)«, 29—37, temelji se na proučavanju određenih zakona i propisa, istraživanju dokumenata i štampe te korištenju literature o toj problematici. U članku se govori o slijedećim organima: Agrarnom savjetu DFJ, Komisiji za naseljavanje boraca u Vojvodini, Komisiji za agrarnu reformu i kolonizaciju pri vladi DFJ; zatim o organima u Hrvatskoj: Ravnateljstvu za agrarnu reformu i kolonizaciju, Odjelu za agrarnu reformu i kolonizaciju. Komisiji za preseljenje kolonista boraca iz Hrvatske u Vojvodinu, Komisiji za provedbu kolonizacije Slavonije. Maticka objašnjava i način konstituiranja i funkcioniranje nižih organa u Hrvatskoj: mjesnih odbora agrarnih interesenata i kotarskih i okružnih komisija za agrarnu reformu i kolonizaciju. U Prilogu članka objavljen je dopis Ministarstva kolonizacije DFJ Predsjedništvu Ministarskog savjeta od 10. 9. 1945.

Petar Strčić. Administrativno uređenje Istre i kvarnerskih otoka od 1913—1847. 39—43. To je prvo vrijeme nakon priključenja Istre i kvarnerskih otoka Habsburškoj monarhiji i provode se mnoge administrativne i druge reforme. Poslije 1820. stanje se polako ustaljuje — 1825. to područje postalo je jedan okrug s centrom u Pazinu (samo je dio podgradskog područja na sjeveru pripao Goričkoj i Kranjskoj). Taj okrug ostao je u nadležnosti »Austrijskog primorja« u Trstu. Počinje prevladavati talijanski jezik, iako je većina stanovništva bila hrvatska. Osobito je ukidanje glagoljskog notarijata pogodilo područje Krka (1819). U razdoblju 1935—47. nema važnijih administrativnih promjena.

Jusuf Osmani iz Opštinskog arhiva u Prištini objavio je »Dokumenat iz 1937. o ulozi i delatnosti KPJ«. 45—51. To je dopis Višeg državnog tužilaštva u Skopju koji je bio dostavljen Državnom tužilaštvu u Prizrenu 15. 11. 1937. »Dokumenat je okružnica; jedan se primerak čuva u Arhivu Kosova, Fond Državnog Javnog tužilaštva u Prizrenu. kut. br. 2, br. KP. 397/37. Dokumenat je originalan, pisan je na pisačkoj mašini, ćirilicom, na srpsko-hrvatskom jeziku, potpisan vlastoručnim potpisom Višeg državnog tužilaca. pečatiran je pečatom Višeg Državnog tužilaštva Kraljevine Jugoslavije u Skoplju.« (46)

Mato Grabar, Ostavština obitelji Jelačić, 53—75. Obraduje onu lozu obitelji iz koje je potekao i ban Josip. Prvo daje neke biografske podatke o tvorcima fonda: Franji (1746—1810), Josipu (1801—1959) i Jurju (1805—1906). Zatim govori o načinu preuzimanja arhivske građe Jelačića u Historijski arhiv Zagreb, te o opsegu sačuvanosti obiteljske ostavštine u tom arhivu i u ostalim arhivima. Grabar je izradio i Sumarni popis ostavštine obitelji Jelačić (I. Knjige. II. Spisi — Rodoslovlja, Imovinsko-gospodarski spisi. Franjo Jelačić, Josip Jelačić, Juraj Jelačić, Drugi članovi obitelji Jelačić. te III. Fotografije) i Bibliografske podatke (Bibliografija obitelji Jelačić, Bibliografija o Josipu

banu Jelačiću, Objavljeni dokumenti iz ostavštine Josipa Jelačića, Objavljeni dokumenti iz obiteljske ostavštine Jelačić).

Ovaj broj *Arhivskog vjesnika* donosi prvi dio članka *Ante Sekulića* »Arhivska građa i literatura o djelovanju pavlina među Hrvatima«, 77—110, u kojem je autor sistematizirao arhivsku građu o pavlinima u Rimu, Beču, Budimpešti, Zagrebu i Ljubljani. U ovom broju *Arhivskog vjesnika* navedena je rimsko-vatikanska građa.

Stjepan Sršan, Matične knjige za područje Historijskog arhiva u Osijeku, 111—138. To je nastavak članka iz prethodnog broja *Arhivskog vjesnika*. Ovdje se donose inventarni popisi matičnih knjiga po abecednom redu naziva mjesta na koja se knjige odnose. Naznačena je vrsta knjige.

Ivo Perić, Iz prepiske Melka, Pera i Ivanke Čingrija (1883—1918), 139—162. Prvo daje neke biografske podatke o Peri, Melku i Ivanki Čingrija. Rad sadrži izvratke iz 157 pisama nastalih između 1883—1918, koji imaju veću povijesnu vrijednost. Prepiska u obitelji Čingrija bila je daleko obimnija, ali Perić ističe da ona pisma koja ovdje nisu objavljena ni u izvacima »nemaju u svom sadržaju ni jedne važnije informacije« (142). U ovom broju *Arhivskog vjesnika* objavljen je prvi dio članka (36 izvadaka iz pisama).

U rubrici Recenzije i prikazi pišu: *Marijan Grakalić* o »Građi za povijest narodnooslobodilačke borbe u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941—1945«, *Mirjana Matijević-Sokol* o dvojezičnom izdanju djela Ivana Lučića »O kraljevstvu Dalmacije i Hrvatske« i *Petar Strčić* o istarskoj povijesti u radovima Luje Margetića.

Rubrika Vijesti sadržava niz kratkih informacija koje se tiču arhivistike, pomoćnih povijesnih znanosti i povijesti.

Izdavač ovog časopisa je Arhiv Hrvatske, a glavni i odgovorni urednik Petar Strčić.

Damir Agičić

SLAVONSKI POVIJESNI ZBORNİK

god. 24, br. 1—2, 1987, Slavonski Brod, str. 1—303

Bogumil Hrabak, Česi dobrovoljci u srpsko-jugoslovenskim jedinicama u Rusiji 1916—1917. godine, 1—21. Prvo govori o odnosu službene srpske politike i pitanju dobrovoljaca 1914—15. godine, tj. u vrijeme kada srpska vlada nije bila jako zainteresirana za dobrovoljce. Zatim govori o uključivanju Čeha u Prvu srpsku dobrovoljačku diviziju u Odesi. Komandant te divizije, pukovnik S. Hadžić, nije bio pristalica tog uključivanja, isto kao ni vojni ministar Terzić i Nikola Pašić. Za sudjelovanje Čeha u srpskoj diviziji bili su regent Aleksandar, ministar M. Drašković i srpski poslanik u Rusiji Spalajković. Na kraju članka Hrabak govori o odlasku dobrovoljaca Čeha i njihovom ponašanju u disidentskom pokretu 1917.

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 21

ZAGREB

1988.

RADOVI	VOL. 21	str. 1—296	Zagreb 1988.
--------	---------	------------	--------------

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Zagreb — Humanističke i društvene znanosti, Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Cijena ovog broja iznosi 4.000 din

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SR Hrvatske - VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije SR Hrvatske pod br. UP-547/2 — 84 — 1984.

R A D O V I 2 1

Za izdavača
dr. Nikša Stančić

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

AGIČIĆ DAMIR, prof. Davor

ANTOLJAK dr. STJEPAN, Zajeva 15, Zagreb

BERTOŠA SLAVEN, student, Filozofski fakultet, Zagreb

BUDAK mr. NEVEN, Filozofski fakultet, Zagreb

ČORALIĆ LOVORKA, student Filozofski fakultet, Zagreb

JELIĆ-BUTIĆ dr. FIKRETA, Institut za radnički pokret, Zagreb

JURIŠIĆ mr. IVAN, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

KARAMAN dr. IGOR, Ružmarinka 5, Zagreb

LUČIĆ dr. JOSIP, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

MATICKA dr. MARIJAN, docent Filozofski fakultet, Zagreb

MIJATOVIĆ ANĐELKO, profesor, Susedgrad, Zagreb

MIROŠEVIĆ mr. FRANKO, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu Zagreb

OČAK dr. IVAN, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

PAVLIČEVIĆ dr. DRAGUTIN, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

SEKULIĆ ANTE, prof. Zagreb

VRANJEŠ-ŠOLJAN dr. BOŽENA, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

WOJTISKA HENRYH, Varšava, Poljska

ŽIVKOVIĆ dr. PAVAO, Filozofski fakultet, Zadar
